

Lausunto

23.06.2020

Asia: VN/13947/2020

lääkäiden laatusuositus 2020–2023 / lausuntokierros

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

1. Onko suosituksen pohjaksi esitetty riittävästi tilasto- ja tutkimustietoa ikääntymisestä ja palveluista?

- Ei ole, ikääntymiseen liittyvä näkemisen ja silmäterveyden tieto puuttuu laatusuosituksesta täysin. THL ja Tampereen Yliopisto (prof. Hannu Uusitalo) ovat yhdessä tehneet 2019 ensimmäisen laajan selvityksen heikentyneen näkökyvyn yhteydestä muun muassa ikääntyvien elämänlaatuun ja toimintakykyyn ja heikosti näkemisen kustannuksiin Suomessa (Heikentyneen Näkökyvyn yhteys terveystalvveluiden käyttöön, terveydenhuollon kustannuksiin ja elämänlaatuun Suomessa; Alexandra Mikhailova, Matti Ojamo, Seppo Koskinen, Hannu Uusitalo, 2019)

Selvitystä ja sen keskeisiä löydöksiä ei tietojemme mukaan ole hyödynnetty suositusta valmisteltaessa. Sen mukaan ikääntyvän väestön huono näkö aiheuttaa jo tällä hetkellä vuosittain yhteiskunnallemme lähes 1,8 miljardin euron kustannukset lisääntyneen muiden terveydenhuollon palveluiden käytön ja ennaaikaisen eläköitymisen muodossa.

Edellä mainitun selvityksen lisäksi ikääntyvien näönhuollon riittävän varhaisen palvelutarpeen tunnistamisen merkityksestä löytyy runsaasti aineistoa sekä EU-alueelta että kansainvälisesti.

WHO kuvaa julkaisussaan "Universal eye health: a global action plan 2014-19" (https://www.who.int/blindness/AP2014_19_English.pdf?ua=1) oivallisesti ikääntyvän väestön näönhuollon ongelman. Edelleen se antaa julkaisussaan "World report on vision, 2019" (https://www.who.int/docs/default-source/infographics-pdf/world-vision-infographic-final.pdf?sfvrsn=85b7bcde_2) selkeän suosituksen näönhuollon integroimiseksi osaksi perusterveydenhuoltoa.

WHO:n näkemiseen ja silmäterveyteen liittyviä suosituksia ei ole toimeenpantu Suomessa.

Suomi ei ole myöskään mukana EU-alueen Sence-COG-projektissa (<https://www.sence-cog.eu/>), joka selvittää EU-alueen tietokannoista näkemisen ja muiden aistien puutteellisen toiminnan- sekä kognitiivisten sairauksien ja mielenterveyden ongelmien yhteyttä ikääntyvillä.

2. Onko suositukseen valittu oikeat aihealueet väestön ikääntymisen ja siihen varautumisen sekä palvelujen järjestämisen ja tuottamisen näkökulmista?

- Muilta osin kyllä, mutta ikääntyneen väestön arjessa selviytymiseen keskeisesti vaikuttava riittävän hyvä näkökyky ja silmäterveys on unohdettu suosituksesta kokonaan. Erityisesti tulisi panostaa perustason hoitohenkilökunnan osaamiseen tunnistaa riittävän varhaisessa vaiheessa asiakkaiden näönhuollon palvelutarve, sekä toimivien palveluprosessien rakentamiseen koti- ja laitoshoidon asiakkaille.

Tällä hetkellä ikääntyneiden näönhuolto Suomessa on pääosin ikääntyneiden itsensä ja heidän omaistensa aktiivisuuden varassa.

3. Ovatko suositukset ymmärrettäviä ja tukevatko ne toiminnan uudistamista?

- Pääosin kyllä, mutta ikääntyvien näkemiseen ja silmäterveyteen liittyvät suositukset puuttuvat.

Ikääntyvien näönhuollon palvelutarpeen arviointi tulisi olla osa lakisääteistä palvelutarpeen arviointia. Suositukset olisi helppo laatia optometristeista, silmälääkäreistä ja hoitotyön ammattilaisista koostuvan moniammatillisen työryhmän yhteistyönä.

4. Tukevatko esille nostetut hyvät käytännöt suositusten toimeenpanoa?

-

5. Onko laatusuositusten toimeenpanon seuranta mittareineen ja indikaattoreineen riittävä tuomaan esille vaikutuksia?

-

6. Onko suosituksessa jotakin turhaa tai puuttuuko jotakin olennaista?

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry esittää, että nyt lausunnolla olevaan iäkkäiden laatusuositukseen otetaan omaksi kokonaisuudekseen ikääntyvän näönhuolto. Näkemisen vaikutus ikääntyneen toimintakykyyn on edellä mainittujen selvitysten mukaan merkittävä ja Suomessa on runsaasti hyödyntämättömiä voimavaroja ja osaamista tilanteen parantamiseksi.

Näönhuollon puutteiden aiheuttamat kustannukset muulle terveydenhuollolle ovat jo nyt merkittävät ja tulevat nykytavoilla toimien moninkertaistumaan seuraavan vuosikymmenen kuluessa. Kehitykseen on syytä puuttua nyt lausunnolla olevien laatusuosituksen ja lainsäädännön kehittämisen keinoin.

THL:n ja Tampereen Yliopiston selvityksen mukaan keskeistä ikääntyvien hyvän näkö- ja sen myötä toimintakyvyn säilyttämiseksi on:

1. Digitalisaatiota ja tekoälyä hyödyntävä moderni diagnostiikka varhaisten näköongelmien havaitsemiseksi
2. Mahdollisimman tehokkaiden lääkkeiden ja hoitomenetelmien käyttöönotto terveydenhuollossa riittävän varhain

NÄKEMINEN JA
SILMÄTERVEYS
NÄE RY

3. Kuntoutukseen panostaminen potilaan työkyvyn ja/tai omatoimisuuden säilyttämiseksi

WHO puolestaan suosittaa näönhuollon integroimista osaksi ikääntyvän väestön perusterveydenhuoltoa.

7. Onko jotakin muuta, mihin haluaisit kiinnittää huomiota laatusuosituksessa?

-

8. Mitä toivoisit jatkossa laatusuosituksilta?

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry esittää, että jatkossa laatusuosituksia tai muuta ikääntyviin liittyvää sääntelyä laadittaessa valmisteluun kytetään mukaan myös moniammatillinen näönhuollon asiantuntijaryhmä.

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry

Panu Tast
toimitusjohtaja